

составов правительств на национальном уровне. Деятельность институций регулируется не только специальными соглашениями и юридическими документами, но и рядом неформальных правил, которые возникли за годы деятельности.

Ключевые слова: лоббистская деятельность, Европейский Союз, политическая система.

* * *

УДК 328.184:34(71)(045)

Трофименко А.В.,
аспірантка, Маріупольський державний університет
(Україна, Маріуполь), goretzkaya.anastasia@gmail.com

НОРМАТИВНО–ПРАВОВІ ОСНОВИ ЛОБІСТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КАНАДІ

Проаналізовано основні нормативно–правові акти, що регулюють діяльність лобістів в Канаді на федеральному та провінційному рівні. Досліджено сутність та зміст лобіювання, коло суб'єктів, предмет та об'єкт лобістської діяльності, основні вимоги до лобістів, систему їх реєстрації та звітності згідно канадського законодавства. Окреслено перелік положень законодавства, що піддаються критиці з боку громадськості.

Ключові слова: лобізм, закон про лобіювання, лобіст–консультант, “вбурований лобіст”, система реєстрації, державний посадовець, призначений державний посадовець, Уповноважений з питань лобіювання, Кодекс поведінки.

На сьогодні лобізм як суспільно–політичне явище є суттєвим чинником демократичного суспільства, адже виконує функцію зв'язку між державою та громадськістю, забезпечує узгодження суспільних інтересів, виступає одним із важливих каналів досягнення поставлених цілей різними суспільними групами та структурами. З огляду на це, в умовах демократизації політичної системи України теоретичне осмислення лобізму, проблема впливу суспільних інтересів та інституалізації цього явища є надзвичайно актуальними.

Лобізм у сучасному світі є невід'ємною частиною політичної системи держави. Його природа, ступінь впливу та особливості функціонування залежать від рівня розвитку демократії, каналів взаємозв'язку суспільства та держави. Одні держави визнають лобізм як формальний інститут, регламентуючи його законодавчо, інші – ігнорують це явище, перетворюючи його на неформальну політичну практику. До держав, де лобістська діяльність є легальною практикою, функціонування якої регламентовано законодавчими актами, належить Канада, яка на сьогодні має одну з найбільш широких та розвинутих нормативно–правових баз у сфері лобіювання політичних інтересів з урахуванням 25–річного досвіду застосування.

Об'єктом даного дослідження є процес лобіювання в Канаді, предметом є законодавчі акти, що встановлюють норми регулювання лобістської діяльності у цій країні, основні вимоги до суб'єктів та об'єктів процесу лобіювання. Мета цієї статті – дослідити нормативно–правову базу канадського лобізму, розглянути основні її положення та вимоги до канадських лобістів.

Законодавче регулювання лобістської діяльності є досить актуальною темою, якій присвячена низка фундаментальних робіт як закордонних, так і вітчизняних дослідників. Протягом останніх років з актуалізацією питання про легітимізацію лобізму в Україні українські дослідники усе частіше звертаються до вивчення цієї теми. Так, цій проблемі присвячені дослідження Ю.Зушика, В.Нестеровича, К.Міхеевої, Р.Мацкевича, Є.Тихомірової, В.Сергєєва, М.Лопати, О.Войнич та низки інших українських вчених. Джерельною базою

нашого дослідження слугує низка нормативних актів, ухвалених в Канаді, для регламентації лобістської діяльності, серед яких федеральний та провінційні закони про лобіювання, додатки, тлумачення та зміни до них, бюлетені та звіти Уповноваженого з питань лобіювання тощо.

Питання про необхідність розробки правового регулювання лобізму в Канаді постало у 60–х роках ХХ ст., у період з 1965 по 1985 рр. в Палату громад було представлено близько 20 “приватних” законопроектів з регулювання лобізму, метою яких було збільшення прозорості законодавчого процесу. Актуалізація цього питання була пов'язана з парламентською виборчою кампанією 1984 року та низкою гучних корупційних скандалів, що передували їй. Центральними пунктами передвиборчої кампанії консерваторів стала прозорість політичних процесів та чесність посадовців. Тому, після перемоги на виборах Консервативної партії, лідер консерваторів Б.Малруні, що зайняв посаду прем'єр–міністра країни, прагнути дотримуватися передвиборчих програм, підтримав ідею легалізації лобізму.

За результатами громадського обговорення, проведеного за ініціативою Б.Малруні в 1988 році, парламент Канади ухвалив перший Закон про реєстрацію лобістів (LobbyistsRegistrationAct), який набув чинності з 1 вересня 1989 року. Його метою було покращення прозорості та відкритості ведення політики шляхом перетворення лоббі–груп на політичних акторів, зареєстрованих на національному рівні. Виконання Закону було покладено на спеціально уповноважену посадову особу – Реєстратора, котрого призначає Генеральний секретар Канади[1].

Після ухвалення та набуття чинності до Закону про лобіювання було внесено низку змін. Найбільше реформування законодавства в сфері лобізму відбулося після набуття чинності Федерального закону про підзвітність (FederalAccountabilityAct), запропонованого консервативним урядом Стівена Харпера. У результаті цієї реформи у 2008 році набув чинності Закон про лобіювання (LobbyingAct), який відтоді має за мету регулювати діяльність лобістів та державних посадовців, а не тільки моніторити їх з допомогою системи реєстрації. Ця редакція закону значно посилила контролюючо–наглядову діяльність влади за суб'єктами лобіювання, замінивши посаду Реєстратора Уповноваженим з питань лобіювання (CommissionerofLobbying), одного з восьми незалежних агентів Парламенту Канади, з 30 червня 2009 р. посаду Уповноваженого з питань лобіювання Канади займає Карен Шеферд.

Після десятиріччя чинності Закону про реєстрацію лобістів легітимізація лобіювання в Канаді за федеральним зразком поширилася на рівень провінцій. Подібні закони були ухвалені Законодавчими зборами сімох провінцій Канади, це: Нова Шотландія, Квебек, Онтаріо, Британська Колумбія, Альберта, Манітоба, Ньюфаундленд і Лабрадор. На розгляді знаходиться законопроект з регулювання лобізму провінції Нью–Брансуїк. Крім провінцій, норми, що регулюють лобістську діяльність, були також розроблені та оформлені у вигляді правил на рівні окремих міст, таких як Торонто, Сент–Джонс та Квебек.

Основоположні принципи федерального закону відображені у його преамбулі, це:

1) вільний та відкритий доступ до державного управління є важливим аспектом відстоювання суспільних інтересів;

2) лобіювання посадовців державних органів влади з боку осіб, спеціально найнятих і зареєстрованих в установленому законом порядку, є легітимною діяльністю;

3) прозорість лобістської діяльності, за якої члени державних установ та суспільства мають інформацію про осіб, що здійснюють лобіювання;

4) система реєстрації лобістів, що отримують винагороду за свою діяльність, не повинна перешкоджати вільному та відкритому доступу до органів державної влади [9].

З цих принципів виходить й ключова ідея законодавства Канади в сфері лобіювання як на федеральному, так і на провінційному рівні, – це ідея реєстрації лобістів. Інформація, представлена під час реєстрації, є доступною громадськості в мережі Інтернет через систему он-лайн Реєстрації лобістів (LobbyistsRegistrationSystem), а також може надаватися після дзвінка, листа або відвідування Управління Уповноваженого з питань лобіювання (OfficeoftheCommissionerofLobbying) [2].

Закон Канади чітко окреслює вимоги до реєстрації, визначаючи при цьому що вважати лобістською діяльністю, хто повинен реєструватися, контакти з якими особами вважаються лобізмом, яка інформація повинна подаватися під час реєстрації, період звітності, а також примусові заходи.

Надаючи визначення лобіюванню, федеральний Закон не вживає сам термін “лобізм” чи “лобіювання”, замість цього використовується фраза “контакти з федеральним державним посадовцем від ім’я роботодавця стосовно політичного рішення” [9]. Закон 1988 року становив, що лобіювання має місце, коли “особа або організація має контакти з державним посадовцем з метою впливу на урядові рішення...”. Ця концепція була змінена в результаті внесення змін у 2005 році, нова редакція замінила ідею контактів “з метою впливу на урядові рішення” на контакти “стосовно урядових рішень”. Згідно такого визначення лобіювання полягає в “будь-яких усних або письмових контактах з державним посадовцем” [5]. Таке тлумачення передбачає надзвичайно широкий діапазон діяльності, розширюючи тим самим сферу застосування законодавства.

На відміну від федерального Закону закони провінцій надають тлумачення поняттю “лобіювання”. Воно також розглядається як діяльність, що потребує реєстрації, але визначення лобіювання в провінційних законах включає контакти з державним посадовцем тільки у спробі вплинути на певний тип урядового рішення [7].

Закон визначає перелік типів рішень, контакти стосовно яких, а в провінціях контакти, з метою вплинути на які, є лобіюванням. Так, згідно федерального Закону про лобіювання це “контакти стосовно: розробки будь-якої законодавчої пропозиції уряду Канади або члена Сенату чи Палати Громад; впровадження будь-якого законопроекту або резолюції однієї чи іншої палати парламенту, або передачі, провалу або зміни будь-якого законопроекту відхилення чи резолюції, що знаходяться на розгляді однієї з палат; складення або зміни будь-якої норми; розробки або зміни будь-якого напрямку

політики або програми уряду Канади; присудження будь-якого гранту, внеску або іншого фінансового винагородження Ї Величністю або від Ї ім’я згідно з правом Канади; присудження будь-якого контракту Ї Величністю або від Ї ім’я згідно з правом Канади” [9].

Провінційні закони про лобіювання містять схожий перелік політичних рішень, тільки палати парламенту змінюються на Законодавчі збори провінції (LegislativeAssembly, NationalAssembly або HouseofAssembly), а уряд Канади на Виконавчу Раду провінції (ExecutiveCouncil).

Одним з ключових та найбільш цікавих елементів законодавства Канади в сфері лобіювання є визначення суб’єктів цього процесу – лобістів, та їх класифікація. Загалом, законодавство визначає лобіста як особу, що намагається вплинути на державного посадовця стосовно зазначених політичних рішень або, згідно законів провінцій, з метою вплинути на ці рішення. Але не дивлячись на різність підходів до тлумачення, і федеральний, і провінційні закони поділяють лобістів на тих, хто лобіює від ім’я клієнта, і тих, хто лобіює від ім’я роботодавця (корпорації або організації).

Так, у федеральному законі Канади представлена класифікація лобістів за двома типами: лобіст-консультанти (consultantlobbyist) та “вбудовані” лобісти (in-houselobbyist). “Вбудовані” лобісти в свою чергу поділяються на “вбудованих” лобістів корпорації (in-houselobbyist (corporate)) та “вбудованих” лобістів організації (in-houselobbyist (organizations)), тобто лобістів неприбуткової структури.

Подібна класифікація лобістів з певними відмінностями міститься й у провінційних законодавствах. Такий само поділ вводять закони Онтаріо та Нової Шотландії. Класифікація закону Квебека відрізняється тільки назвами категорій – замість “вбудованих” лобістів від організації або корпорації, використовуються поняття “лобіст від підприємства” (enterpriselobbyist) та “лобіст від організації” (organizationlobbyist). Закони Ньюфаундленда і Лабрадору, Британської Колумбії, Альберти та Манітоби поділяють лобістів на два типи – лобістів-консультантів та “вбудованих” лобістів (у законі Альберти – лобістів організації), без поділу останніх на лобістів від організації та корпорації.

Згідно федерального закону корпоративні “вбудовані” лобісти – це особи, наймані корпорацією, значну частину обов’язків якої складає спілкування з державними службовцями в інтересах роботодавця стосовно зазначених політичних рішень. У свою чергу, “вбудовані” лобісти організації – це особи, що є співробітниками організації, до обов’язків яких входять контакти з посадовцями в інтересах організації-роботодавця.

Проте закон не встановлює яким має бути обсяг обов’язків, пов’язаних з лобіюванням, щоб вони становили “значну частину”. Це положення оговорено в додаткових документах для роз’яснення закону, таких як Загальне керівництво з реєстрації, бюлетені та виступи Уповноваженого з питань лобіювання тощо. На додаток, Управлінням Уповноваженого з питань лобіювання у липні 2009 року було видано бюлетень “Значна частина обов’язків (Правило 20%)” (ASignificantPartofDuties (“The 20% Rule”)), у якому надано рекомендації з

підрахунку 20%. Це може бути здійснено з використанням декількох підходів. Один з шляхів – це підрахунок “суми часу, витраченого на підготовку до спілкування (дослідження, розробка проекту, планування, збір інформації, командировання тощо) та власне спілкування з державним посадовцем”. Інший шлях, коли важко визначити час, використаний на лобювання, – це “встановлення пропорційного відношення між усіма обов’язками співробітників та обов’язками, відведеними на лобістську діяльність” [4].

На рівні провінцій обсяг “значної частини обов’язків” містять тільки закони провінцій Ньюфаундленд і Лабрадор, Британська Колумбія та Альберта. Так, Ньюфаундленд і Лабрадор цей обсяг визначає в процентному відношенні, дотримуючись “правила 20%”. Визначення в законах Альберти та Британської Колумбії встановлюють цей обсяг у робочих годинах – лобіст підлягає обов’язковій реєстрації, якщо “його лобювання або обов’язки лобювати окремо або в сукупності з іншими особами в організації, становлять більше 100 годин на рік” [12].

Під клієнтом (client) – замовником лобістської діяльності – розуміється фізична особа, організація або корпорація, від ім’я якої лобіст здійснює свою діяльність і хто є справжнім бенефіціаром лобювання [2]. Це будь-які об’єднання, до яких прираховуються “комерційні, торговельні, промислові, професійні або волонтерські організації; професійні союзи та трудові об’єднання; торговельно-промислова палата або міністерство торгівлі; компанії, трасти, асоціації, благодійні товариства, коаліції чи групи інтересів; державні установи, крім уряду Канади; некомерційні організації... патріотичного, релігійного, філантропічного, благодійного, наукового, художнього, соціального, професійного, спортивного або іншого подібного характеру” [9].

Об’єктом лобістської діяльності згідно канадського законодавства є “державний посадовець” (publicofficeholder). До державного посадовця закони відносять обраних членів обох палат парламенту або національних зборів провінцій, осіб, що працюють в їх штаті, службовців будь-якого федерального органу, комісії або іншого органу правосуддя, членів військових сил та Королівської кінної поліції та інше [5]. Саме контакти з цими зазначеними особами згідно федерального канадського законодавства підлягають реєстрації в якості лобістської діяльності.

Змінами до федерального закону, що набули чинності 2 липня 2008 року було створено новий підклас об’єкта лобістської діяльності – “призначеного державного посадовця” (designatedpublicofficeholder). Визначення призначеного державного посадовця було введено окремим виданням 17 квітня 2008 року “Положення про призначених державних посадовців” (DesignatedPublicOfficeHolderRegulations). Ці Правила прираховували до призначених державних посадовців одинадцять додаткових посад, серед яких голови штабів військових сил, старші радники у Таємній раді, заступник міністра (з міжурядових справ) в Таємній раді, генеральний контролер з патентів тощо [6]. З 2010 року до цієї категорії також прираховували: члена Палати громад, члена Сенату, будь-яку особу з штату лідера опозиції в Палаті громад або Сенаті [15].

Головний механізм реєстрації лобістів, який рекомендовано законодавством, – це реєстрація в мережі Інтернет, яка є безкоштовною. У трьох провінціях існує оплата за інтернет-реєстрацію – це Нова Шотландія, Ньюфаундленд та Британська Колумбія. Ця плата варіюється в межах 27–150 канадських доларів [5].

Правила реєстрації визначає “Положення про реєстрацію лобістів” (LobbyistsRegistrationRegulations), ухвалене в 2008 році [13]. Згідно цього положення лобісти-консультанти повинні протягом 10 днів після початку своєї лобістської діяльності повідомити про це орган, що реєструє. Реєстрація лобістської діяльності “вбудованих лобістів” та звітність згідно федерального закону лягає на корпорацію чи організацію. Працівник, відповідальний за надання даних, має подати звіт протягом двох місяців після початку лобістської діяльності. Після реєстрації лобісти-консультанти та особи, відповідальні за надання даних від організації та корпорації, повинні надавати щомісячний звіт не пізніше 15 днів після закінчення кожного місяця. Також лобіст-консультант або співробітник, відповідальний за надання даних, має поновлювати реєстрацію кожні півроку, незважаючи на те, чи мале місце лобювання, чи ні.

Після надходження заяв та звітів до Управління Уповноваженого, вони перевіряються експертами на відповідність вимогам законодавства, після чого стають доступними для громадськості он-лайн через Систему реєстрації лобістів, яка є доступною цілодобово [17].

Не дивлячись на те, що Законом про лобювання було створено налагоджену систему реєстрації лобістів, на практиці, тим не менш, реєстрація не є обов’язковою. Як вже зазначалося, реєстрація повинна відбутися, коли корпорація чи організація має “значну частину обов’язків” (20%), відведених на лобювання, якщо б вони виконувалися одним співробітником. Іншими словами, особи можуть займатися лобюванням, не будучи зареєстрованими, тому що корпорація чи організація не досягла порогу в 20%. Не повинні реєструватися й волонтери, адже не отримують винагородження за лобістську діяльність і згідно законодавства не є лобістами. Така ж ситуація складається з приватними особами, які мають контакти з членами парламенту з метою впливу на певне законодавство для власної вигоди.

За порушення лобістами лобінгового законодавства передбачається використання певних санкцій проти порушників – накладення штрафу в розмірі до 25 000 кан. дол. або тюремне ув’язнення терміном до двох років [10]. На рівні провінцій позбавлення свободи в якості покарання за порушення вимог законодавства в сфері лобювання не передбачається. Розмір штрафу різниться між провінціями: Квебек накладає штраф від 500 до 25 000 дол., Нова Шотландія, Онтаріо та Ньюфаундленд – у розмірі від 25 000 дол. за перше порушення і до 100 000 дол. за наступні [5].

З метою вироблення високих стандартів у галузі лобювання та підвищення суспільної довіри до органів державної влади у 1997 р. також було прийнято корпоративний морально-етичний акт – Кодекс поведінки лобістів (Lobbyists’CodeofConduct). Кодекс поведінки лобістів (далі – Кодекс) на федеральному рівні набув чинності 1 березня 1997 році, на провінційному рівні

Кодекс було розроблено та впроваджено тільки в Ньюфаундленді у 2005 році та Квебеку в 2004 році.

Кодекс не є статутним документом, тобто його порушення не призводить до кримінального або адміністративного покарання. Розробка Кодексу, контроль за його дотриманням покладено на Уповноваженого, до функцій якого входить проведення перевірок та розслідувань. Після розслідування Уповноважений має представити звіт у Парламент Канади. Тому, не дивлячись на відсутність мір покарання, особа, що є порушником Кодексу, стане предметом звіту Уповноваженого перед Парламентом, а відповідно й предметом повідомлень у засобах масової інформації [8].

Кодекс містить три принципи та вісім окремих правил, яких мають дотримуватися лобісти. До трьох принципів належать: етичність та чесність, відкритість, професіоналізм. Вісім правил представлено у вигляді вимог до поведінки лобістів у певних ситуаціях. Так, під час контактів з державним посадовцем лобіст повинен розкривати інформацію про те, хто є його клієнтом або роботодавцем, а також про причини встановлення контактів. При цьому лобіст має надавати достовірні та точні данні, але не розголошувати отриману ним конфіденційну інформацію і не використовувати інсайдерську інформацію з власного інтересу на шкоду клієнту або роботодавцю. Також лобіст не повинен використовувати недопустимі технології лобіювання, що ставлять посадовця в ситуацію конфлікту інтересів [3, с.20].

Слід зазначити, що не зважаючи на регулярний перегляд та оновлення законодавства з урахуванням коментарів представників громадськості, на сьогодні все ж залишається низка положень, які піддаються критиці як з боку неурядових структур та представників юридичних кіл Канади, так і з боку Управління Уповноваженого з питань лобіювання.

Одним з основних предметів критики на сьогодні є “Правило 20%”, через це положення не всі корпорації та організації, що проводять лобістську діяльність, розкривають інформацію про контакти з посадовими особами. У докладі Уповноваженого 2011 р. до Постійного комітету з питань доступу до інформації, приватності та етики наголошено, що положення стосовно “значної частини обов’язків” повинно бути усунено з Закону про лобіювання з можливістю надання обмежених виключень [16].

Дискусію викликає і так званий “період охолодження” (cooling-off period) терміном у п’ять років, протягом якого колишні державні посадовці не можуть проводити лобістську діяльність. Збільшення цього періоду з двох до п’яти років було здійснено змінами 2008 р. і одразу було піддано критиці з боку юристів, лобістів, неурядових організацій Канади [14].

Правила Кодексу поведінки також стали предметом дискусії. Наприклад, Правило №8 Кодексу під назвою “Неналежний вплив” (Improper influence) становить: “Лобісти не повинні залучати державного посадовця до конфлікту інтересів своїми пропозиціями або діями, які становитимуть неналежний вплив на державного посадовця” [11]. Відносно Правила №8 критично висловлюється низка канадських неурядових організацій, що об’єднують юристів, лобістів, політичних консультантів тощо. Це Асоціація Канади з

суспільних питань (Public Affairs Association of Canada), Інститут GR Канади (Government Relations Institute of Canada), Асоціація юристів Канади (Canadian Bar Association) та інші.

Означена критика доводиться до відома парламентарів у вигляді звернень, юридичних висновків, опублікованих наукових статей, виступів тощо, і розглядається при перегляді закону Парламентом Канади.

Отже, сучасне законодавче регулювання лобізму в Канаді здійснюється як на федеральному рівні, так і на рівні провінцій. Нормативно-правова база регулювання лобі-діяльності в Канаді детально визначає суб’єкти цього процесу, диференціювавши їх на виконавців (лобістів-консультантів та “вбудованих” лобістів) та замовників (клієнтів та роботодавців), наводить перелік об’єктів лобіювання (державних посадовців), встановлює механізм реєстрації та звітності лобістів, а також окреслює примусові заходи. Характерними ознаками лобінгового законодавства є відкритість лобістської діяльності суспільству, широке залучення громадськості до обговорення положень лобінгового законодавства та впровадження моделі регулювання лобізму на інформаційних засадах, адже кожний громадянин Канади має цілодобовий он-лайн доступ до реєстру лобістів та може виразити свою думку щодо діяльності лобістів та державних посадовців.

Нормативно-правові основи лобістської діяльності на означених засадах створили правові умови для формування цивілізованого інституту лобізму в Канаді, який сприяє розвитку демократії, забезпечуючи прозорість ухвалення політичних рішень та участь громадян у процесах управління державою.

Список використаних джерел

1. Нестерович В. Конституційно-правові засади системи реєстрації лобістів у Канаді [Електронний ресурс] / В. Нестерович. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/1725/>. – Назва з екрана.
2. Пчелинцев С. Ф. Правовое регулирование лоббистской деятельности: канадские подходы [Електронний ресурс] / С. Ф. Пчелинцев. – Режим доступу: http://www.lobbying.ru/content/sections/articleid_5734_linkid_html. – Название с экрана.
3. Сырунина Т. Цивилизованный лоббизм: основные элементы правоотношения [Електронний ресурс] / Татьяна Сырунина // Сравнительное конституционное обозрение. – 2007. – №4(61). – С. 15–21. – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/853273/>. – Название с экрана.
4. A Significant Part of Duties (“The 20% Rule”) [Electronic resource] / Mode of access: <http://www.ic.gc.ca/eic/site/012.nsf/eng/00115.html>. – Title from the screen.
5. Chari R. Regulation of lobbyists in Canada [Electronic resource] / R. Chari, G. Murphy. – Mode of access: <http://www.environ.ie/en/LocalGovernment/LocalGovernmentAdministration/StandardsinPublicLife/PublicationsDocuments/FileDownload,14572,en.pdf>. – Title from the screen.
6. Designated Public Office Holder Regulations [Electronic resource] / Mode of access: <http://www.gazette.gc.ca/rp-pr/p2/2008/2008-04-30/html/sor-dors117-eng.html>. – Title from the screen.
7. Giorno G. W. Canadian Lobbying Laws: What In-House Counsel Need To Know [Electronic resource] / Guy W. Giorno. – Mode of access: http://www.fasken.com/files/Event/f5fbf3b8-2182-466e-b9f3-0f26865e8179/Presentation/EventAttachment/11641ecf-2311-4c1b-8bed-017219fefbe2/canadian_lobbying_laws.pdf. – Title from the screen.
8. Giorno G. W. Lobbying Investigation Reports Show Ethical Rules Are Being Enforced [Electronic resource] / Guy W. Giorno. –

- Mode of access: http://www.guygiorno.com/Articles_on_Lobbying_Law.html. – Title from the screen.
9. Lobbying Act [Electronic resource] /Mode of access: <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/L-12.4/FullText.html>. – Title from the screen.
10. Lobbying Act Complying with Amendments – July 2008 [Electronic resource] /Mode of access: http://www.stikeman.com/en/pdf/LobbyingAct_Jul08.pdf. – Title from the screen.
11. Lobbyists' Code of Conduct [Electronic resource] /Mode of access: <http://www.ocl-cal.gc.ca/eic/site/lobbyist-lobbyiste1.nsf/eng/nx00019.html>. – Title from the screen.
12. Lobbyists Registration Act of British Columbia [Electronic resource] /Mode of access: http://www.bclaws.ca/EPLibraries/bclaws_new/document/LOC/freeside/-%201%20-%20/lobbyists%20registration%20act%20sbc%202001%20c.%2042/00_01042_01.xml. – Title from the screen.
13. Lobbyists Registration Regulations [Electronic resource] /Mode of access: <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/regulations/SOR-2008-116/page-1.html>. – Title from the screen.
14. Macdonald C.P. Cooling-off Periods: Do They Help or Hinder Good Policy-Making? [Electronic resource] /Colin P. Macdonald. – Mode of access: http://www.publicaffairs.ca/downloads/InfluencingBC_January2012.pdf. – Title from the screen.
15. Regulations Amending the Designated Public Office Holder Regulations [Electronic resource] /Mode of access: <http://www.gazette.gc.ca/rp-pr/p2/2010/2010-09-15/html/sor-dors192-eng.html>. – Title from the screen.
16. Shepherd K. Administering the Lobbying Act [Electronic resource] /Karen Shepherd. – Mode of access: [http://www.ocl-cal.gc.ca/eic/site/lobbyist-lobbyiste1.nsf/vwapj/Administering_LA-eng.pdf/\\$FILE/Administering_LA-eng.pdf](http://www.ocl-cal.gc.ca/eic/site/lobbyist-lobbyiste1.nsf/vwapj/Administering_LA-eng.pdf/$FILE/Administering_LA-eng.pdf). – Title from the screen.
17. Shepherd K. Lobbying Legislation in Canada: Ensuring Transparency [Electronic resource] /Karen Shepherd. – Mode of access: <http://www.ocl-cal.gc.ca/eic/site/012.nsf/eng/00543.html>. – Title from the screen.

References

- Nesterovych V. Konstytucyjno-pravovi zasady systemy rejestracji lobistiv u Kanadi [Elektronnyj resurs] / V. Nesterovych. – Rezhym dostupu: <http://www.viche.info/journal/1725/>. – Nazva z ekrana.
- Pchelincev S.F. Pravovoe regulirovanie lobbistskoj dejatel'nosti: kanadskie podhody [Elektronnyj resurs] / S.F. Pchelincev. – Rezhim dostupa: http://www.lobbying.ru/content/sections/articleid_5734_linkid_html. – Nazvanie s jekrana.
- Syrunina T. Civilizovannyj lobbizm: osnovnye jelementy pravooshhenija [Elektronnyj resurs] / Tat'jana Syrunina // Sravnitel'noe konstitucionnoe obozrenie. – 2007. – №4 (61). – S.15–21. – Rezhim dostupa: <http://www.twirpx.com/file/853273/>. – Nazvanie s jekrana.
- A Significant Part of Duties (“The 20% Rule”) [Electronic resource] /Mode of access: <http://www.ic.gc.ca/eic/site/012.nsf/eng/00115.html>. – Title from the screen.
- Chari R. Regulation of lobbyists in Canada [Electronic resource] /R. Chari, G. Murphy. – Mode of access: <http://www.environment.ca/en/LocalGovernment/LocalGovernmentAdministration/StandardsinPublicLife/PublicationsDocuments/FileDownload,14572,en.pdf>. – Title from the screen.
- Designated Public Office Holder Regulations [Electronic resource] /Mode of access: <http://www.gazette.gc.ca/rp-pr/p2/2008/2008-04-30/html/sor-dors117-eng.html>. – Title from the screen.
- Giorno G.W. Canadian Lobbying Laws: What In-House Counsel Need To Know [Electronic resource] /Guy W. Giorno. – Mode of access: http://www.fasken.com/files/Event/f5fbf3b8-2182-466e-b9f3-0f26865e8179/Presentation/EventAttachment/11641ecf-2311-4c1b-8bed-017219fefbe2/canadian_lobbying_laws.pdf. – Title from the screen.
- Giorno G.W. Lobbying Investigation Reports Show Ethical Rules Are Being Enforced [Electronic resource] /Guy W. Giorno. – Mode of access: http://www.guygiorno.com/Articles_on_Lobbying_Law.html. – Title from the screen.
- Lobbying Act [Electronic resource] /Mode of access: <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/L-12.4/FullText.html>. – Title from the screen.
- Lobbying Act Complying with Amendments – July 2008 [Electronic resource] /Mode of access: http://www.stikeman.com/en/pdf/LobbyingAct_Jul08.pdf. – Title from the screen.
- Lobbyists' Code of Conduct [Electronic resource] /Mode of access: <http://www.ocl-cal.gc.ca/eic/site/lobbyist-lobbyiste1.nsf/eng/nx00019.html>. – Title from the screen.
- Lobbyists Registration Act of British Columbia [Electronic resource] /Mode of access: http://www.bclaws.ca/EPLibraries/bclaws_new/document/LOC/freeside/-%201%20-%20/lobbyists%20registration%20act%20sbc%202001%20c.%2042/00_01042_01.xml. – Title from the screen.
- Lobbyists Registration Regulations [Electronic resource] /Mode of access: <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/regulations/SOR-2008-116/page-1.html>. – Title from the screen.
- Macdonald C.P. Cooling-off Periods: Do They Help or Hinder Good Policy-Making? [Electronic resource] /Colin P. Macdonald. – Mode of access: http://www.publicaffairs.ca/downloads/InfluencingBC_January2012.pdf. – Title from the screen.
- Regulations Amending the Designated Public Office Holder Regulations [Electronic resource] /Mode of access: <http://www.gazette.gc.ca/rp-pr/p2/2010/2010-09-15/html/sor-dors192-eng.html>. – Title from the screen.
- Shepherd K. Administering the Lobbying Act [Electronic resource] /Karen Shepherd. – Mode of access: [http://www.ocl-cal.gc.ca/eic/site/lobbyist-lobbyiste1.nsf/vwapj/Administering_LA-eng.pdf/\\$FILE/Administering_LA-eng.pdf](http://www.ocl-cal.gc.ca/eic/site/lobbyist-lobbyiste1.nsf/vwapj/Administering_LA-eng.pdf/$FILE/Administering_LA-eng.pdf). – Title from the screen.
- Shepherd K. Lobbying Legislation in Canada: Ensuring Transparency [Electronic resource] /Karen Shepherd. – Mode of access: <http://www.ocl-cal.gc.ca/eic/site/012.nsf/eng/00543.html>. – Title from the screen.

Trofymenko A.V., graduate student, Mariupol State University (Ukraine, Mariupol), goretzkaya.anastasia@gmail.com

Legal basics of lobbying activity in Canada

In the present article the author has analyzed main legal acts that regulate lobbying activity in Canada on federal and provincial levels. The essence and content of lobbying, main requirement to lobbyists, system of their registration and accountability according to the Lobbying Acts of Canada have been scrutinized. The main structural elements of the Canadian legislation have been analyzed. The attention has been also drawn to the registration system as the key idea of lobbying legislation and on the classification of lobbyists on consultant lobbyist and in-house lobbyist (of corporation and organization). The author has given comparative analyses of federal and provincial acts in requirement to registration, sanctions and penalties, main definitions, such as lobbying, consultant lobbyist, in-house lobbyists, etc. The role of the Lobbyists' Code of Conduct as corporate mental and ethical act has been considered. The author has defined the list of regulations that had become subject of criticism in Canadian society.

Keywords: lobbying, Lobbying Act, consultant lobbyist, in-house lobbyist, registration system, public office holder, designated public office holder, Commissioner of Lobbying, Lobbyists' Code of Conduct.

Трофименко А.В., аспирантка, Мариупольский государственный университет (Украина, Мариуполь), goretzkaya.anastasia@gmail.com

Нормативно-правовые основы лоббистской деятельности в Канаде

Проанализированы основные нормативно-правовые акты, регулирующие деятельность лоббистов в Канаде на федеральном и провинциальном уровне. Автор исследовал сущность и содержание лоббирования, круг субъектов, предмет и объект лоббистской деятельности, основные требования к лоббистам, систему их регистрации и отчетности согласно канадскому законодательству. Определен перечень положений законодательства, которые стали предметом критики со стороны общественности.

Ключевые слова: лоббизм, закон о лоббировании, лоббист-консультант, “встроенный” лоббист, система регистрации, государственный чиновник, назначенный государственный чиновник, Уполномоченный по вопросам лоббирования, Кодекс поведения лоббистов.